

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії
на тему:

***“Еластичність в аналізі проблем оподаткування в
Україні ”***

Виконав:

студент групи ФО-21

Оляновська Л. А.

Керівник:

викладач

Вірковська А.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Викладачі _____

_____

_____

Тернопіль – 2016

План

Вступ.....	4
1. Сутність, функції та роль оподаткування.....	6
2. Аналіз податкової системи України.....	14
3. Проблеми еластичності оподаткування а Україні.....	24
Висновок	29
Список використаної літератури	31
Додатки.....	34

Вступ

У зв'язку з розвитком фінансових відносин постає важливе питання появи податкових відносин. Податки в розвинутих країнах та країнах із перехідною економікою складають значну частину доходів бюджету. Саме тому, необхідно розуміти природу виникнення такої категорії як податок та становлення ефективної системи оподаткування.

Податкова система – це сукупність відносин, що виникають з приводу справляння податків та зборів, що регулюється державними податковими органами та податковим кодексом України.

Система оподаткування має сприяти розвитку промислової діяльності, посилити вплив на економічний та соціальний розвиток в державі та забезпечити покращення інвестиційного клімату. Тобто ефективність справляння податкових платежів є важливим елементом для держави як на мікро- так и на макрорівнях.

Актуальність теми дослідження в тому, що податки є одним із основних джерел формування доходної частини бюджету, яка в подальшому перерозподіляється та сприяє розвитку економіки в цілому. Саме тому, постає питання виникнення ряду проблем у цій сфері, потребує з'ясування основних причин та шляхи їх вирішення.

Питанням дослідження оподаткування України приділяли увагу багато вітчизняних науковців-дослідників та економістів-практиків. Серед них слід виділити роботи В.Вітлінського, А.Скрипника, Р.Жарко, В.Загорського, Т.Єфименко, В.Огліх, О.Шаповалова, М.Романюка, Т.Коляди, І.Бурденка, О.Кравченка, А.Крисоватого, Є.Вишневіського, А.Сокольської. У працях вчених детально охарактеризовано та проаналізовано окремі елементи оподаткування в Україні, наведено пропозиції щодо напрямів реформування діючої моделі.

Віддаючи належне напрацюванням українських вчених, слід відзначити, що багато проблем оподаткування ще не знайшли однозначного трактування. Залишаються дискусійними питання щодо принципів побудови і напрямів реформування податкової системи.

Об'єктом дослідження є податкова система України.

Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні проблеми чинної системи оподаткування.

Метою дослідження є визначення шляхів подолання наявних проблем в законодавстві та діяльності податкових органів.

Досягти мети можливо лише виконавши наступні завдання:

- 1) дослідити сутність та призначення податкової системи ;
- 2) визначити основні елементи системи оподаткування та групи елементів;
- 3) розглянути моделі оподаткування досвіду функціонування податкових систем зарубіжних країн;
- 4) прослідити етапи становлення та розвитку податкової системи України та основні види податків і зборів , що справляються державними податковими органами;
- 5) провести аналіз сучасної податкової системи України;
- 6) визначити сучасний стан проблем функціонування податкової системи та недоліків податкового законодавства;
- 7) розробити пропозиції щодо удосконалення процесу оподаткування в Україні.

Інформаційну основу дослідження складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів з теорії оподаткування, зарубіжного досвіду функціонування податкових систем; офіційні статистичні дані; матеріали Державного комітету статистики, Міністерства фінансів та Державної податкової служби.

Для досягнення мети та вирішення основних задач курсової роботи застосовані різноманітні методи дослідження. До основних загальнонаукових методів дослідження та методів теоретичного рівня, які були використані, відносяться: метод абстрагування, узагальнення, логічний метод, метод порівняння та синтезу. До спеціальних економічних методів дослідження, які використані при написанні роботи, належать метод поліноміального

прогнозування та факторний аналіз . За допомогою цих методів був проведений комплексний аналіз статистичних даних, які характеризують податкову систему України.

1. Сутність, функції та роль оподаткування.

Податки – це встановлені вищим органом державної законодавчої влади обов'язкові платежі, що сплачують фізичні і юридичні особи у бюджет у розмірах і в терміни, передбачені законом. Історично вони виникли з поділом суспільства на класи з появою держави. Економічна природа податку полягає у визначенні призначення податку, об'єкта оподаткування і джерела сплати, а також визначення того, як впливає податок на суб'єктів оподаткування і на все народне господарство, як одне ціле. [4] Як відомо, податки з'явилися з розподілом суспільства на прошарки та з виникненням державності. На думку вчених К. Маркса та Ф. Енгельса, “податки – це внески громадян, необхідні для утримання...публічної влади...” . В історії розвитку суспільства жодна держава не змогла обійтись без податків, оскільки для виконання своїх функцій із задоволення колективних потреб вона потребує певну суму коштів, які можуть бути зібрані тільки через податки. З цього випливає, що мінімальний розмір податків визначається сумою витрат держави на виконання мінімуму її функцій: управління, освіта, охорона здоров'я, оборона держави, судова система, охорона порядку. Чим більше функцій має держава, тим більше вона вимушена збирати податків.

Практика стягнення податків, на наш погляд, вимагає вдосконалення, пошуку оптимальних варіантів елементів побудови податків, а також механізму їх стягнення. Реалізація фінансової політики окремими, неузгодженими методами, які позбавлені стимулюючої функції, не відображає ефективного впливу на процес виробництва та реалізації продукції.

Податки стають об'єктивним елементом фінансових відносин між державою та юридичними і фізичними особами. Формується модель податкової системи кожної держави, яка включає в себе методи й об'єкти оподаткування, ставки податків, строки їх сплати, контроль за витрачанням. Податкові системи економічно розвинених країн ґрунтуються на розробленій теорії податків, творцями якої є видатні представники економічної науки: А. Сміт, Д. Рікардо,

Д. Кейнс, П. Самуельсон та інші. Пошук шляхів удосконалення податкових систем триває і до цього часу .

Податки є ефективним знаряддям втілення державної політики з питань економіки та соціального розвитку. За допомогою податків здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту в територіальному та галузевому аспектах, а також між різними соціальними групами. Цей перерозподіл згладжує вади ринкового саморегулювання, створює додаткові стимули для ділової та інвестиційної активності, мотивації праці, підтримання рівня зайнятості.

Сутність податків полягає в обов'язковому перерозподілі національного доходу з метою формування державних фінансових фондів. Особливістю податків є їх примусовий, обов'язковий характер, який не потребує зустрічної індивідуальної оплатності з боку держави .

Економічна сутність податків знайшла відповідне відображення у своїх визначеннях. Сьогодні досить поширені такі визначення, які подаються в тлумачному словнику : “Податок – обов'язковий грошовий збір, що стягується органами влади з фізичних та юридичних осіб”, “податок – обов'язковий внесок платником грошових коштів у бюджетну систему у визначених законом розмірах та в установлені строки”, “податок – обов'язковий збір, що стягується державою з господарюючих суб'єктів та громадян за ставкою, встановленою в законодавчому порядку” . Неважко помітити, що в цих визначеннях підкреслюються примусовість та безеквівалентність податків. Варто зазначити, що подібне розуміння певною мірою було започатковане класичною школою в особі А. Сміта та Д. Рікардо. Останній вважав, що “податки – та частина продукту землі і праці, яка надходить в розпорядження уряду” . А. Сміт, дотримуючись теорії про непродуктивність державних послуг, одночасно вважав податок справедливою ціною за сплату послуг державі .

Теорія колективних потреб суттєво змінює погляди на сутність податку. Так, за Ф. Нітті, податок “... є та частина багатства, яку громадяни дають

державі і місцевим органам для задоволення колективних потреб”. Серед російських вчених цієї теорії дотримувались А. Буковецький, А. Соколовська та П. Мікеладзе. Варто наголосити, що саме ця теорія використовується як основа визначення податку в сучасний період .

Адам Сміт у своїй праці “Дослідження природи та причин багатства народів” вважав податки об’єктивною необхідністю, оскільки вони зумовлені потребами поступального розвитку суспільства .

Економіст С. В. Барулін, вважає, що “податок є своєрідною ціною монополістичної купівлі-продажу послуг державою при виконанні своїх функцій” .

Неординарним варто вважати визначення, яке дають вчені К. Р. Макконелл та С. Л. Брю: “податок – це примусова сплата уряду господарством або фірмою грошових коштів (чи передача послуг і товарів), в обмін на які господарства чи фірма безпосередньо не отримують товари чи послуги, при цьому така сплата не є штрафом, що накладений судом за незаконні дії” .

На мою думку, можна погодитись з таким визначенням економічною сутності податків, яке наводить у своїх роз’ясненнях ДПА: “податки є обов’язковими платежами, що вилучаються державою з доходів юридичних чи фізичних осіб до відповідного бюджету для фінансування витрат держави, передбачених її конституцією та іншими законодавчими актами. Це одна з форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку. Вилучаючи частину доходів підприємців і громадян, держава гарантує їх ефективніше використання для задоволення потреб суспільства в цілому і досягнення зростання добробуту” .

Сукупність податків, зборів, відрахувань і платежів у державі становлять її податкову систему, яка має свою структуру, тобто класифікацію податків залежно від різних ознак.

Ефективне функціонування інститутів податків у сучасній динамічній економіці потребує теоретичного обґрунтування та уточнення змісту їх

функцій. Роль податків у соціально-економічному розвитку суспільства реалізується через функції, які вони виконують. У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі функції податків визначаються по-різному (табл. 1.1, 1.2).

Виходячи з переліку функцій, які подані у таблицях 1.1, 1.2, особлива однастайність простежується стосовно фіскальної функції податків. Вона вважається історично найдавнішою та послідовно реалізовуваною, за допомогою якої здійснюється головне призначення податків.

Фіскальна функція є дуже важливою для характеристики податків, їхнього суспільного призначення. Для реалізації цієї функції важливе значення має постійність і стабільність надходження коштів у розпорядження держави. За визначенням вченого А. М. Поддєрьогіна, фіскальна функція податків полягає в мобілізації коштів у розпорядження держави та формуванні централізованих фінансових ресурсів для забезпечення виконання функцій держави. Вона реалізується через розподіл частини валового національного продукту.

Таблиця 1.1

Функції податків за визначенням вітчизняних науковців

Джерело	Функції податків											
	Фіскальна	Регулююча	Розподільча	Стимулююча (галузевальна)	Контрольна	Економічна	Соціальна	Розподільча (соціальна)	Дестимулююча (обмежувальна)	Накопичувальна	Структуротвірна	Розподільчо-регулююча
М. Білик, І. Золотюк, П. Мельник, А. Поддєрьогін, В. Федосов, А. Соколовська, О. Духно, Й. Кулішер, Л. Котенко, Г. Фалєєва	+	+										
Е. Алісов, Т. Калішевська, М. Кучерявенко	+	+	+	+	+					+		
В. Буржовський, В. Закожай, Л. Омелянович	+	+					+					
В. Мельник	+			+								
М. Куцун, В. Калюжний, О. Моєнко, В. Балікін	+		+		+							
І. Лютин, А. Дрига, М. Петренко	+							+				
М. Свердан, О. Василик	+	+		+								
Л. Діхань, Т. Воїнова	+					+	+					
В. Новицький	+		+	+				+			+	
А. Зонькін	+	+	+	+								
Н. Завд			+		+							
О. Романенко	+		+	+	+							
Ю. Іванов, А. Крисоватий, О. Десятник	+											+

Таблиця 1.2

О. Мозенко, В. Баликін, В. Новицький, А. Зюнькін, О. Романенко, Н. Заяц у своїх працях виокремлюють розподільчу функцію.

Розподільча функція податків полягає у перерозподілі суспільних доходів між різними категоріями населення, тобто відбувається передача засобів на користь більш слабких і незахищених категорій громадян за рахунок покладання податкового тягара на більш сильні категорії платників. У підсумку відбувається вилучення частини доходу одних і передача його іншим. Прикладом реалізації розподільчої функції є акцизний податок, що встановлюються, як правило, на окремі види товарів і, в першу чергу, предмети розкоші, алкоголь, тютюн, а також механізми прогресивного оподаткування. Розподільча функція закладена в сутності кожного податку. Адже всі податки пов'язані з процесами перерозподілу вартісних пропорцій національного продукту між платниками податків та державою. Причому розміри цих вартісних пропорцій безпосередньо регулюються за допомогою податків .

За словами економіста К. Еклунда: “Велика частина державного виробництва і послуг фінансується від зібраних податків і потім розподіляється більш-менш безплатно серед громадян. Це стосується

медичного обслуговування, виховання дітей і низки інших напрямів. Мета – зробити розподіл життєво важливих засобів більш рівномірним” .

Такі вчені, як Е. Алісов, Т. Калінеску, М. Кучерявенко, М. Мисляков, А. Бризгалін, В. Мельник, А. Балабанов, І. Балабанов, М. Свердан, В. Новицький, А. Зюнькін, О. Романенко виділяють також стимулюючу (заохочувальну) функцію .

Сутність стимулюючої (заохочувальної) функції податків полягає у тому, що порядок оподаткування може відбивати визнання державою особливих заслуг визначених категорій громадян перед суспільством, надання податкових пільг. Однак ця функція являє собою просте пристосування податкових механізмів з метою реалізації соціальної політики держави і є швидше супутньою, ніж ведучою. Можна погодитись з цією думкою, вважаючи що

додаткове стимулювання підприємництва може позитивно вплинути на його розвиток.

Контрольну функцію податків виділяють Е. Алісов, Т. Калінеску, М. Кучерявенко, І. Майбуров, Є. Євстігнєєв, М. Мисляков, А. Бризгалін, М. Куцин, В. Калюжний, О. Мозенко, В. Баликін, О. Романенко. Контрольна функція полягає в тому, що держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і громадян, а також за джерелами доходів і витратами. Завдяки грошовій оцінці сум податків можливе кількісне зіставлення показників доходів з потребами держави у фінансових ресурсах. Завдяки контрольній функції оцінюється ефективність податкової системи, забезпечується контроль за видами діяльності і фінансових потоків. На думку А. Дадашева, через контрольну функцію оподаткування виявляється необхідність внесення змін у податкову систему і бюджетну політику.

Результати дослідження дають підстави стверджувати, що деякі автори виділяють також економічну та соціальну функції податків.

На їх думку, економічна функція податків полягає у впливі через податки на суспільне відтворення, тобто охоплює будь-які процеси в економіці країни, а також соціально-економічні процеси в суспільстві. Податки в цій функції можуть відігравати стимулюючу, обмежуючу та контролюючу роль. Наприклад, не обкладати податком частину прибутку, яка піде на впровадження нової техніки, що сприяє науково-технічному прогресу. А не обкладаючи податком частину прибутку, яка йде на благодійну діяльність, держава стимулює підприємства до вирішення соціальних проблем. Значне підвищення податків здатне не тільки обмежити, але й зробити беззмістовною підприємницьку діяльність.

Сутність соціальної функції податків полягає у підтримуванні соціальної рівноваги через зменшення надто великої розбіжності реальних доходів окремих соціальних груп населення.

У вітчизняній економічній літературі визначають також : розподільчу (соціальну), дистимулюючу (обмежувальну) та накопичувальну функції.

Економіст В. Новицький виокремлює структуротвірну функцію оподаткування, розуміючи під нею спрощення або раціоналізацію системи оподаткування, адаптування її до міжнародних стандартів.

Ю. Іванов, А. Крисоватий, О. Десятнюк виділяють розподільчо-регулюючу функцію, а вона, своєю чергою, поділяється на соціальну та економічну.

Як бачимо, у зарубіжній літературі науковці не виділяють накопичувальну, структуротвірну та розподільчо-регулюючу функції.

Вважаємо, що ці функції за своєю сутністю є близькими до регулюючої, розподільчої тощо.

На нашу думку, проаналізувавши вищезазначене, можна визначити такі основні функції податків: фіскальну, регулюючу, розподільчу, контрольну та стимулюючу.[7]

2. Аналіз податкової системи України.

Податкова система – сукупність стягнених в державі податків, зборів, мита та інших платежів, а також форми і методи їх побудови.

Законодавством України визначено основні принципи побудови та значення податкової системи.

Реалізація цих принципів має спиратися на Податковий кодекс. Саме на його основі відбувається реформування податкової системи. Це забезпечує відчутне зниження податкового навантаження, розширення бази оподаткування, вирівнювання умов оподаткування для всіх платників податків за рахунок скасування пільг. [7]

Одним з головних важелів, регулюючих економічні взаємовідносини товаровиробників з державою, стає податкова система, яка повинна сприяти діловій активності і підприємництву, виходу країни з кризи. Податки є однією з основних форм додаткового продукту і доходів в сучасному цивілізованому суспільстві. Вони не тільки зберігають капітали суспільства, але і формують джерела для їх достатньо швидкого накопичення з метою вдосконалення виробництва. Сучасна податкова система України повинна відповідати ринковій економіці, відображати і формувати відносини між суб'єктами і їх інтересами, перш за все між державою, зацікавленою в отриманні фінансових коштів, трудовим колективом, зацікавленим в підвищенні власних доходів, і господарствами.

В реальності ситуація в Україні в сфері оподаткування далека від ідеалу. [8]

Діюча система оподаткування сьогодні повною мірою не може забезпечити реалізацію ні цілей державної політики, ні прав та цілей платників податків. Цілий ряд недоліків, які були допущені при її створенні, призвели до того, що податки не виконують повноцінно ні фіскальної, ні стимулюючої функцій. Сфера матеріального виробництва практично пригнічена податками, що веде до скорочення оподатковуваних оборотів, а отже, до зменшення бюджетних надходжень. У результаті діюча податкова система замість стимулювання

виробництва спричиняє його скорочення, майже не поповнює дохідну частину бюджету.[3]

За легкістю сплати податків країна займає 152-ге місце серед 155 країн [8]. В Україні налічується 26 загальнонаціональних і 14 видів місцевих податків і зборів. Середнє підприємство сплачує 9-12 видів податків і зборів. На виконання податкових зобов'язань перед державою в Україні треба витратити 2185 годин на рік, тобто 91 день. Витрати на оплату дрібних податків навіть без урахування витрат упущеної вигоди перевищують суми, що надходять до бюджету від цих податків [8].

Якщо розглянути малий бізнес, то для нього існують деякі податкові преференції у вигляді спрощеної системи оподаткування - єдиного податку і т.д. Мале підприємство отримує право на пільги за умови, якщо на одного працюючого буде припадати не більше 1667 грн. місячного виторгу. Проте навіть тут є свої нюанси. За законом України “Про спрощену систему оподаткування, обліку і зліку суб’єктів малого підприємництва”: “Розмір єдиного податку для суб’єктів малого підприємництва – фізичних осіб...не може складати менше 20 гривень і понад 200 гривень на місяць...У випадку, якщо платник єдиного податку здійснює підприємницьку діяльність з використанням найманої праці чи з участю в підприємницькій діяльності членів його родини розмір єдиного податку збільшується на 50% за кожну особу.” [8] Таке положення, закріплене законодавче, сприяє не розвитку малих підприємств, а лише приховуванню реальної кількості працюючих. Розмір податку має залежати тільки від розміру прибутку, а не від кількості працюючих.

В реальності від малого і середнього бізнесу, якому, за переконаннями влади, у нас створені сприятливі умови, вимагається сплатити до бюджету 56-58% доданої ними вартості. В результаті на розвиток бізнесу, після відрахування матеріальних витрат, виплати заробітної плати на рівні не менше прожиткового мінімуму і виплати соціальних податків, нічого не залишається. Зараз більшість підприємств виживає лише тому, що роками приховує свій

дійсний прибуток, обсяг виробництва і кількість працівників. За офіційними підрахунками експертів їх обороти відрізняються від офіційної статистики в два-три рази.

Від підприємств, які не мають пільг і преференцій, держава вимагає для себе від 56 до 120% доданої ними вартості.

При надзвичайно високому податковому навантаженні фактично податкові надходження консолідованого бюджету за 7 місяців 2014 р. склали 82 млрд. грн, або 23,37% ВВП. Якщо вирахувати частку податків у доходах держави, то маємо (доходи дорівнюють 112,3 млрд. грн.) - 74%. Обсяг податкових пільг і преференцій складає приблизно 9,5% ВВП, а несплата податків - 34% ВВП. Непрямі податки складають приблизно 3/4 від усіх податкових платежів. В 2013 році податкові надходження були на рівні 127,12 млрд. грн., в тому числі за 7 місяців - 88,23 млрд. грн. Це говорить про тенденцію збільшення несплати податків, тому що з 2007 року відбулося їх збільшення, наприклад, податок з доходів фізичних осіб збільшився з 13 до 15% [8].

Українська влада розуміє, що податкова система України в її теперішньому вигляді шкідлива для економіки держави, тому що через махінації з виплатою податків втрачаються мільйони гривень. Яскравим прикладом є ПДВ та акцизний збір. В усьому світі акцизний збір є податком «на багатство», тобто на предмети розкоші. В нашій країні - це податок на високорентабельні та монопольні товари (продукцію), перелік яких включає навіть продукти харчування. Закон, який регулює ПДВ, розроблений таким чином, що в разі компенсації цього податку підприємець може заробляти цілком законно гроші за рахунок цієї операції.

Зараз проходить розробку новий Податковий кодекс, який за запевненнями його авторів, має спростити податкову систему. Проте в реальності він збільшує кількість податків, а саме: вводиться будівельний збір; вводиться 5% ставка податку - 3 процентів по банківських рахунках, хоча слід зазначити, що на податок введено мораторій до 01.01.2010 року; проектом Податкового кодексу пропонується запровадити податок за торгові місця на ринку, яким

змінюється підхід визначення платників податку та бази оподаткування (платниками визначені особи, які є власниками або користувачами земельної ділянки, що відведена для ринку, а об'єктом оподаткування є торгове місце, що встановлюватиметься від 1 до 4 квадратних метрів займаної площі ринку, де здійснюється торгівельна діяльність).

Також згідно нового Податкового кодексу зменшується розмір надання соціальної пільги вдовам та вдівцям, які отримуватимуть пільгу як будь-який платник податку (50% замість 150% мінімальної заробітної плати).

Спрощення в першу чергу це: полегшення процедури отримання громадянином податкового кредиту, тобто надання платнику податку можливості реалізувати своє право на податковий кредит - щомісячно протягом звітного року та одержувати повернення частини податку з доходів фізичних осіб (як компенсації вартості витрат, дозволених до включення до податкового кредиту), не очікуючи цього до кінця року, що дозволить отримати громадянам своєчасно доход у розмірі не менш як 60 млн. гривень; звільнення від оподаткування успадковані суми знецінених грошових заощаджень, що ліквідує штучні перепони для оформлення громадянами спадщини; реалізація заявочного принципу реєстрації осіб, які проводять незалежну професійну діяльність в податкових органах, що спрощує процедуру реєстрації; при визначенні об'єкту оподаткування з доходів від здійснення підприємницької діяльності пропонується враховувати лише документально підтвержені витрати, пов'язані з такою діяльністю. Це відповідатиме принципу прибуткового оподаткування та сприятиме об'єктивному визначенню результату діяльності суб'єкта; скорочення звітності (замість поквартального надання декларацій про доходи встановлено щорічний термін надання декларацій); враховані пропозиції профспілок щодо не включення до оподаткованого доходу нецільової благодійної допомоги, в тому числі матеріальної, що надається будь-якому платнику податку на протязі року у сумі, яка не перевищує наразі 740 гривень (діючим законодавством така

допомога не оподатковувалась тільки у громадян, які отримували соціальну пільгу).

В новому податковому кодексі реалізуються принципи прибуткового оподаткування щодо операцій з продажу нерухомого та рухомого майна, що надасть можливість визначати реальний дохід від продажу майна; удосконалена система оподаткування пасивних доходів з метою стимулювання інвестиційної діяльності – зниження ставки оподаткування дивідендів з 15% до 5% на два роки; на заміну збору за парковку автотранспорту запроваджується податок за спеціально відведені місця для паркування транспортних засобів, платниками якого мають стати особи, уповноважені органом місцевого самоврядування організувати та здійснювати діяльність, пов'язану з паркуванням транспортних засобів [8].

Треба відзначити, що податкова система нашої держави змінювалась з кожним приходом нової влади. Станом на 01.07.2005 до Закону України "Про податок на прибуток підприємств" вносилися поправки майже 100 разів, до Закону "Про податок на додану вартість" (прийнятий 03.04.1997) - 112 разів, до Декрету про Державну митницю (від 21.01.93) – 48 разів . Нажаль не має статистики на 2016 рік, проте безперечно цифри будуть більш вражаючі.

Відсутність продуманої, виваженої, науково обґрунтованої податкової стратегії в Україні нерідко призводить до внесення суперечливих змін у податкове законодавство, що мають не передбачувані наслідки, негативно позначаються на діяльності підприємницьких структур, ускладнюють податкове планування.

В таких реаліях держава має переглянути податкову систему, зробивши її такою, яка б не зачіпала прав бізнесу і місцевих бюджетів, а саме:

- по-перше слід виправити прорахунки в законі «Про податок на додану вартість», а саме в тій його частині, де регулюється порядок нарахування та компенсації ПДВ;

- переглянути перелік товарів, з яких здійснюється акцизний збір;

- в реаліях української економіки потрібно зменшити кількість податків, об'єднавши їх в групи за подібними ознаками. Це спростить оподаткування діяльності підприємств, скоротить час на нарахування податків;

- потрібно зменшити податок з з/п;

- передбачити реальні податкові пільги для «депресуючих» підприємств;

- необхідно забезпечити виконання положень закону «Про систему оподаткування»;

- потрібно законодавчо заборонити постійні необґрунтовані зміни в сфері оподаткування;

- зробити більш відкритими механізми розподілення податкових надходжень (публікувати дані в ЗМІ), а відомості про види податків, їх розмір більш доступними, оскільки на офіційному сайті ДПАУ не має відомостей про розмір податків та які конкретні податки має платити підприємство в залежності від форм господарювання та виду діяльності;

- необхідно здійснити децентралізацію збору і використання податків, щоб більшість зібраних податків залишалася у тому регіоні, звідки вони були отримані, а не за залишковим принципом розподілялися між всіма регіонами. Становище в депресуючих регіонах має виправлятися за рахунок залучення інвестицій в пріоритетні сфери, а не податкових надходжень з інших регіонів.

Головна проблема полягає в тому, що при створенні цієї системи не було повною мірою враховано теоретико-практичні принципи оподаткування, які сформовані на основі міжнародного багатовікового досвіду. Необхідно постійно перевіряти відповідність функціонуючої в Україні системи оподаткування існуючим міжнародним теоретичним принципам. Так, одним із основоположників податкової теорії А. Смітом сформульовані такі чотири принципи оподаткування [3]:

- 1) податки повинні рівномірно розподілятися між джерелами доходів, а кожен окремий податок повинен однаково припадати на те джерело, на яке він спрямований;

- 2) час сплати, спосіб сплати і розмір податку повинні бути чітко визначені;

3) податок повинен стягуватись у такій формі і таким способом, які найбільш зручні для платника;

4) податок повинен стягуватись таким чином, щоб на його вилучення витрачалось якомога менше грошей, що надходять до Державного казначейства.

Зібрані кошти повинні залишатись якнайменше у руках збирачів. Застосування першого принципу в Україні можна проаналізувати на прикладі податків на споживання (ПДВ, акцизний збір, мито). Ці податки повинні впливати на всі джерела доходів. Але тут слід урахувати той факт, що найбільший тягар цих податків лягає на кінцевого споживача. Вони знову ж таки впливають не на всі джерела доходів однаково, а в основному на заробітну плату. Цими податками найбільше скорочується платоспроможний попит населення, а отже, і обсяги виробництва товарів народного споживання. Виникає проблема: нерівномірний розподіл податків між джерелами доходів. Очевидно, при розробленні ставок оподаткування необхідно брати до уваги рівень реальних доходів населення. Не можна забувати аксіому: з падінням попиту з боку населення згасає й виробництво [1].

Стосовно сучасного економічного стану, і зокрема української дійсності, другий принцип потребує незначного уточнення, яке враховувалось багатьма теоретиками при поясненні визначеності – до того, як почнеться період дії того чи іншого податку. В Україні протягом всього періоду незалежності час від часу вводились у дію ставки податків «заднім числом», прикладом може бути також введення чи скасування деяких пільг та інше [3].

Аналіз літератури свідчить, що мали місце випадки, коли законодавчі акти вже застосовувались на практиці, а інструкції щодо їх використання не були зроблені й надходили до виконавців через тижні, а то й через місяці. Все це створює нестабільність, необхідність постійної перевірки процесу, що призводить до великих труднощів у роботі фінансового апарату підприємств. Платник повинен завчасно бути проінформований про підготовку, введення в

дію чи зміну податкового законодавства. У питаннях зручності терміну та способів утримання податків загострення майже відсутні.

Щодо останнього принципу, то за А. Смітом можна виділити два моменти:

1) податок може вимагати від платника більшу кількість грошей, ніж та, що викликана потребами «казни», через занадто великий штат чиновників;

2) високий рівень оподаткування може спричинити обмеження виробництва і зайнятості у ньому, що потребує додаткових витрат для забезпечення засобами існування значної частини населення.

Звертаючись до засад управління податками визначених у літературі, можна зауважити, що ці принципи не завжди працюють у вітчизняній системі оподаткування. В історії української системи оподаткування є такі приклади: еволюція податку на додану вартість і податку на прибуток підприємств, часті зміни розмірів ставок мита та акцизів, досить високі тарифи відрахувань у державні цільові фонди соціального спрямування, відсутність стимулюючого впливу прибуткового податку з громадян тощо. Не можна назвати простими і доступними законодавчі акти щодо цих податків у тому вигляді, в якому вони існують сьогодні. Розрахунки цих податків ускладнюють роботу як платників, так і контролюючих органів [6, 1, 5].

Негативно також впливають на якість роботи платників податків, а також працівників податкових служб, які контролюють правильність нарахування і сплати податків, наявні розбіжності, сумнівні тлумачення окремих термінів, положень, визначених у законах і підзаконних актах.

Одним із недоліків податкової системи України, на думку вчених, є досить часті перевірки діяльності підприємств працівниками податкових органів та інших державних структур. [3, 6]

Таким чином, можна констатувати, що в Україні розроблено законодавчу базу, яка регламентує справляння податків, і створено адміністративні органи, які контролюють виконання законодавства суб'єктами господарювання, але сказати, що податкова система є ефективною і виконує свої функції в повному обсязі, не можна. [3, 4, 6]

Надмірне підвищення норми оподаткування призводить до збільшення доходів тіньової економіки і згорання легального бізнесу, а також до скорочення податкової бази. Важливе місце при цьому у здійсненні оптимальної податкової політики відводиться принципу фіскальної достатності, який полягає в здійсненні податкової політики, необхідної для забезпечення такої величини податкових надходжень, яка оптимально бажана з огляду на проголошену економічну доктрину.

Рівень податкової ставки повинен урахувати можливості платника податку, тобто рівень його доходів. Оскільки можливості різних фізичних і юридичних осіб неоднакові, для них мають бути встановлені диференційовані податкові ставки. Платежі кожного до бюджету мають бути пропорційні його доходам, і винятки для окремих осіб недопустимі. Порушення цього принципу призведе до того, що додаткове податкове навантаження припаде на законослухняних платників податків або на тих, хто має можливості ухилятися від оподаткування.

Слід зазначити, що у процесі реформування системи оподаткування в Україні важливою проблемою є не лише рівень податкового тягаря, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Останніми роками у вітчизняній системі оподаткування спостерігається тенденція до збільшення частки прямих податків, що відповідає практиці розвинутих країн. Непрямі податки хоч і зручні для фіскальних органів з позиції їх стягнення, однак їх сплата лягає тягарем на плечі кінцевого споживача. Тому переважання справедливих прямих податків дасть змогу уникнути таких негативних наслідків, як занепад рівня життя більшості населення, подальший спад і занепад вітчизняного виробництва, не здатного конкурувати з дешевою продукцією іноземних фірм, тощо.

У процесі реформування системи оподаткування в Україні необхідно докорінно змінити ставлення до місцевих податків і зборів, суттєво підняти їх значення у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів. Найсуттєвішими вадами місцевого оподаткування, на нашу думку, є незначна фіскальна роль

податків і зборів та відсутність прав у органів місцевого самоврядування запроваджувати на своїй території власні податки і збори. На місцях завжди є свої особливі об'єкти оподаткування, які можуть відчутно наповнити місцеві бюджети, а отже, дати змогу спрямувати додаткові кошти на розв'язання економічних і соціальних проблем регіонів. [3, 4, 6]

На сьогодні неможливо побудувати ефективну податкову систему, не сформувавши платника податку як елемента податкової системи, як суспільний інститут. Для цього потрібно проводити всебічну організаційну і просвітницьку роботу з платниками податків, урегулювати і вдосконалювати інформаційні потоки між платниками податків та органами контролю за їх сплатою, а також урахувати соціально-культурні й психологічні особливості громадян країни, усталені традиції при прийнятті рішень у галузі оподаткування. (Додаток А)

Сплата податків повинна мати обов'язковий характер. Система штрафів і санкцій, громадська думка у країні мають бути сформовані таким чином, щоб несплата або несвоєчасна сплата податків були менш вигідні платникові, ніж вчасне і чесне виконання зобов'язань перед бюджетом.

В умовах економічної нестабільності, існування різного роду механізмів, приховування прибутків та ухилення від сплати податків удосконалення системи оподаткування в Україні та підвищення її ефективності повинно йти шляхом пошуку найбільш надійних та стабільних джерел сплати податків. (Додаток. Б. 1)

На нинішньому етапі соціально-економічних реформ, коли основним мотивом економічної політики стає орієнтація держави на міжнародні ринки, на пожвавлення підприємництва, на посилення ринкових регуляторів у стимулюванні відродження національної економіки, назріла гостра необхідність невідкладного реформування податкової системи, створення цілісного, узгодженого, стабільного та раціонального податкового законодавства. Все це й обумовлює необхідність реформування податкової системи та створення і прийняття єдиного всеохоплюючого податкового закону – Податкового кодексу України [1, 2].

3. Проблеми еластичності оподаткування в Україні

Зазначимо, що сучасна податкова політика України має переважно фіскальну спрямованість – основу державних рішень в галузі оподаткування складає дотримання фіскальних інтересів держави і, в декілька меншій мірі, регіонів. Видимим наслідком такого підходу є поширена у суспільстві думка про низьку ефективність вітчизняної податкової системи і непомірність податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Обмежена лояльність платників податків до податкової системи, обумовлена відсутністю врахування їх господарських інтересів при розробці системи державних заходів в галузі оподаткування, призводить до значних обсягів заниження податкової бази, збільшення недоїмок, необхідності посилення податкового контролю. Можна стверджувати, що недостатня реалізація регулюючої функції податків призводить до зменшення результативності фіскальної функції, і, як наслідок, до загального зниження ефективності податкової системи України. [12, 17]

Фіскальну ефективність податкових компоненті бюджетних ресурсів державі можна визначити низкою показників, які обґрунтовують висновки, наскільки обрані форми оподаткування забезпечують фінансування суспільних видатків, не стримуючи підприємницької активності. Встановлюючи фіскальну ефективність податкових надходжень Зведеного бюджету України, скористаємося наступними показниками: коефіцієнт еластичності; коефіцієнт збору податків; рівень оподаткування (податкове навантаження). [22]

Моніторинг дієвості податкового інструментарію вітчизняної фіскальної політики проведемо за останні 5 років, з яких 2010-2014 роки – період функціонування попереднього бюджетно-податкового законодавства; 2014-й – рік впровадження Податкового кодексу України та оновленої редакції Бюджетного кодексу України; 2012-2014 роки – період адаптації національної економіки до нових законодавчих вимог та «правил гри».

Коефіцієнт еластичності податків (ϵ) показує відношення між автоматичною зміною податкових надходжень (тобто за умови незмінної податкової системи) і зміною ВВП як податкової бази:

де $\Delta T_{\text{ГД}}$ – автоматична зміна валових податків у відсотках за період;
 ΔY – зміна ВВП у відсотках за період. [18]

Податкову систему вважають еластичною, якщо коефіцієнт еластичності більший від одиниці. Це свідчить про зростання податкових надходжень швидшими темпами, ніж збільшується база оподаткування (без уведення нових податків), за яку зазвичай приймають ВВП. Така ситуація може спостерігатися при підвищенні ефективності роботи контролюючих органів, зниженні рівня ухилення від оподаткування, зменшенні обсягів податкової заборгованості. Як видно з рис. 3.1, в Україні відсутня чітка тенденція у динаміці коефіцієнта еластичності податків. [22]

Рис. 3.1. Динаміка коефіцієнта еластичності податків в Україні
 Примітка: розраховано автором на основі даних [5, 6]

Найвищий рівень коефіцієнта (2,27) спостерігався у 2010 році, причому у цьому кризовому періоді коефіцієнт еластичності засвідчував темп скорочення податкових надходжень при зменшенні ВВП на одиницю. Вагоме значення коефіцієнта (2,02) у 2012 році обумовлено різким збільшенням показника податкових надходжень в результаті зміни бюджетної класифікації, коли окремі групи неподаткових надходжень були переміщені в податкові (рентна плата). Натомість негативне значення коефіцієнта еластичності у 2014 році (-0,56) наголошує на безпрецедентності ситуації, фіксуючи зниження податкових надходжень Зведеного бюджету України на тлі зростання ВВП. У цілому нестійкість тенденцій коефіцієнта еластичності податків є негативним явищем, обумовленим нераціональністю податкового навантаження, нестабільністю податкової політики держави та її регулюючого впливу. [23]

Рис. 3.1 Динаміка темпів приросту податкових надходжень та видатків Зведеного бюджету України та ВВП показана на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Динаміка видаткової частини та податкових надходжень Зведеного бюджету України та ВВП, % Примітка: розраховано автором на основі даних [20]

Як видно з рис.3.2, темпи зростання видатків Зведеного бюджету України випереджали темпи зростання ВВП у 2010-2014 році. У всіх роках, крім 2010 року (рік поглиблення кризи) та 2012 року (різке збільшення податкових надходжень внаслідок зміни бюджетної класифікації) темпи зростання видатків були також більшими, ніж темпи зростання податкових надходжень.

Таке явище засвідчує нееластичність податкової системи, що супроводжується інфляційними процесами, невиконанням видаткової частини

бюджету та недоотриманням планових обсягів бюджетних ресурсів держави.

[18]

Таблиця 3.1

Динаміка податкових надходжень Зведеного бюджету України, млн. грн.

	2009	2010	2011	2012	2013	2013/2012
Податок на доходи фізичних осіб	44 485,3	51 029,3	60 224,5	68 092,4	72 151,1	+ 4 058,7
Податок на прибуток підприємств	33 048,0	40 359,1	55 097,0	55 097,0	54 993,8	- 103,2
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів	11 230,6	12 709,5	14 826,4	17 537,3	28 863,0	+ 11 325,7
Податок на додану вартість	84 596,7	86 315,9	130 093,8	138 826,8	128 269,3	- 10 557,5
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	17 934,5	23 715,3	26 097,1	28 661,0	27 721,3	- 939,7
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів	3 690,0	4 600,8	7 822,1	9 767,8	8 946,8	- 821,0
Ввізне мито	6 328,8	8 556,4	10 462,8	12 985,8	13 264,6	+ 278,8
Рентна плата, збори на паливно-енергетичні ресурси	-	-	21 145,6	17 654,3	5 700,3	- 11 954,0
Інші податки та збори	6 759,3	7 161,4	8 922,6	11 944,8	14 057,9	+ 2 113,1
ВСЬОГО ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ	208 073,2	234 447,7	334 691,9	360 567,2	353 968,1	- 6 599,1

У таблиці 3.1 розглянемо динаміку податкових надходжень Зведеного бюджету України у розрізі основних бюджетоутворюючих податків.

Особливу увагу привертає скорочення обсягів мобілізованих податків і зборів у 2014 році у порівнянні з попереднім роком, що є нонсенсом у сучасних економічних системах. Раніше в Україні подібна ситуація спостерігалася лише у 2009 році, але була спродукована об'єктивними умовами – глибокою світовою фінансово-економічною кризою. У минулому ж році на зниження динаміки зростання податкових надходжень бюджету вплинули такі чинники:

[16]

1. Погіршення фінансово-економічного становища корпоративного сектору. За даними Державного комітету статистики України, за 9 місяців 2014 року у порівнянні з відповідним періодом 2013 року фінансовий результат підприємств до оподаткування зменшився у 2,3 разу (22,8 млрд. грн. проти 53,2 млрд. грн.). Прибуток прибуткових підприємств за 9 місяців 2014 року становив 97% порівняно з відповідним періодом 2013 року. Така тенденція призводить до звуження бази оподаткування та недоотримання податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів.

2. Сповільнення темпів зростання кінцевих споживчих витрат домашніх господарств. За три квартали 2014 року ці витрати в номінальному виразі

збільшилися лише на 7,8%, тоді як у 2013 році вони зростали майже вдвічі швидше. Оскільки кінцеві споживчі витрати домашніх господарств є ваговою складовою бази оподаткування ПДВ, така тенденція є негативною для формування дохідної частини бюджету за рахунок надходжень від сплати ПДВ.

3. Скорочення обсягів імпорту товарів на 8,9% за 11 місяців 2014 року у порівнянні з відповідним періодом 2013 року, що призвело до зменшення надходжень податку на додану вартість.

4. Зростання відшкодування ПДВ. За 2014 рік бюджетне відшкодування ПДВ здійснено в обсязі 53,4 млрд. грн., що на 16,3% більше, ніж у 2013 році внаслідок відшкодування заявлених у попередні періоди сум.

5. Сповільнення темпів зростання доходів населення, які є значним і стабільним об'єктом оподаткування ПДФО. За 3 квартали 2014 року номінальні доходи населення зросли лише на 3,8% у порівнянні з відповідним періодом 2013 року. Наслідком є обмеження дохідної бази місцевих бюджетів України.

6. Зниження «інфляційних доходів» бюджету. Індекс споживчих цін у 2014 році становив 0,5%, в той час як у бюджеті закладено показник на рівні 4,8% до грудня попереднього року.

7. Занадто низька динаміка зростання обсягів виробництва у добувній промисловості, що стримує збільшення бази нарахування платежів за користування надрами. У 2014 році обсяги виробництва у добувній промисловості і розробленні кар'єрів зросли лише на 0,4%. [15]

Висновок

Отже, податкова система – це сукупність відносин, що виникають з приводу справляння податків та зборів, що регулюється державними податковими органами та податковим кодексом України.

В кожній державі існує своя система оподаткування, що враховує досвід цих країн, економічний стан, стан розвитку ринкових відносин і актуальних проблем в державі.

На сьогодні проблема оподаткування та створення ефективної податкової системи є одним із найголовнішим у створення держави. Функціонування фінансової системи безпосередньо пов'язане з податками та процесами оподаткування. Тому перед кожною державою стає питання розробити таку ефективну податкову систему, яка забезпечить достатній рівень збалансованості бюджету, при цьому враховуючи фінансовий стан населення.

Система оподаткування в Україні потребує внесення коректив, для вдосконалення перш за все чинної законодавчої бази, що обумовлює такий складний процес, існує реальна необхідність прийняти заходи щодо зниження податкового навантаження, рівень якого є завищеними та створити необхідні умови для покращення податкового клімату. Коефіцієнт еластичності дає зрозуміти, що новий податковий кодекс, з координував роботу механізму оподаткування ефективно для держави, але збільшення податкового навантаження не є позитивним показником для населення, тому що рівень їх доходів при цьому, зростає значно повільнішими темпами.

Можна виділити такі основні недоліки, як нестабільність податкової системи; фіскальне спрямування податкової системи; дуже складна система оподаткування та розрахунків окремих видів податків.

Тому, усвідомлюючи ряд проблем, що виникли, Державною податковою службою України було розроблено стратегічний план розвитку податкової системи, який включає в себе зміни в структурі та досягнення якості ряду показників, що призведе до становлення покращення податкової системи, що в першу чергу заключається в становленні ефективного процесу стягнення податків та контролем за ним.

Для досягнення бажаного рівня функціонування податкової системи необхідно вживати такі основні засоби, як : спрощення механізму стягнення податків, удосконалення чинного законодавства, орієнтуючись на досвід зарубіжних країн, стимулювання та спрямування на соціальну та інвестиційну сфери, впровадити заходи для удосконалення механізму контролю за правильністю сплати податків, регулювання еластичності податків, надати додаткових повноважень органам місцевого самоврядування, зменшити необґрунтовані пільги, стримувати ріст податкових надходжень у відношення до ВВП, зробити умови оподаткування зручними та зрозумілими, а також у боротьбі з тінізацією, посилити систему законів по відношенню до платників податків, що приховують свої доходи.

Список використаної літератури

1. Закон України „Про систему оподаткування” від 25.06.91 зі змінами та доповненнями.
2. Господарський кодекс України : станом на 24.02.2010 р. Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
3. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України. – 2010. – 4 грудня. – № 229–230.
4. Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» від 27.03.2014 р. № 1166-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1166-18/paran16#n16>
5. Податковий кодекс України : Закон від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI із змінами, внесеними згідно із Законом України від 06.12.2012 р. № 5519-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755>
6. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України : від 14.01.2011 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-byudzhetnu-klasifikaciyu-doc43737.html>
7. Крупей Н. С. Економічна сутність податків та їх функції / Н.С. Крупей. – Наукові записки. Серія «Економіка». Випуск 19
8. Бережний В.М., Першина Г.О. Аналіз податкової системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
9. http://www.rusnauka.com/19_NNM_2007/Economics/23205.doc.htm
10. Василик О. Д. Податкова система України: навчальний посібник / О. Д. Василик. – К. : ВАТ „Поліграф книги”, 20. 04– 478 с.
11. Безкрєвна А. В. Перспективи розвитку податкової системи: зарубіжний досвід / А. В. Безкрєвна // Формування ринкових відносин в Україні – (80)2010. - №1 – С. 21-27. Державна податкова адміністрація України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sta.gov.ua>.

- 12.Свердан М. М. Тенденції розвитку сучасних податкових систем – можливості вибору для України / М. М. Свердан // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій – 2012. - №2 – С. 78-88.
- 13.Шевчук С. В. Спрощення системи сплати податків і зборів як новий вектор діалогу податкових органів з платниками податків / С. В. Шевчук // Електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка” [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2063>
- 14.Податкова політика України : стан, проблеми та перспективи : монографія / [Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Варналій З. С. та ін.] ; за ред.
- 15.З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2008. – 675 с.
- 16.Податкова політика України : навчальний посібник / [Мельник П. В., Варналій З. С., Тарангул Л. Л. та ін.] ; за ред. П. В. Мельника. – К. : Знання України, 2011. – 505 с.
- 17.Пріоритети реформування податкової політики України : як перейти від фіскалізму до стимулювання ділової активності? / [за заг. ред. Я. А. Жаліла]. – К. : НІСД, 2010. – 80 с.
- 18.Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України : від 14.01.2011 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-byudzhetnu-klasifikaciyu-doc43737.html>
- 19.Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=304034&cat_id=45661
- 20.Офіційний сайт інтернет-видання «Економічна правда» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2013/05/23/376252/>
- 21.Офіційний сайт інтернет-видання «Українська правда» [Електронний ресурс].Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua>

- 22.Офіційний сайт Міністерства фінансів України» [Електронний ресурс]
Режим – доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main>
- 23.Офіційний сайт Organization for economic Co-operation and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV>
- 24.Тимченко О. М. Оптимізація структури податкової системи України в контексті мінімізації податкового боргу / О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. – К., 2013. – № 11 (102). – С. 23 – 28.
- 25.Тимченко О. М. Фіскальні ефекти структурних зрушень у податковій системі України / О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська // Економічний часопис ХХІ. – 2014. – № 1-2 (1). – С. 69 – 73.10.
- 26.Ярова Л. В. Можливості розвитку соціальної держави в сучасному українському суспільстві // Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. Вип. 136/2012. Серія: Політологія. – Севастополь, 2012. – С. 89 – 92, с. 90.

Додаток

Додаток А

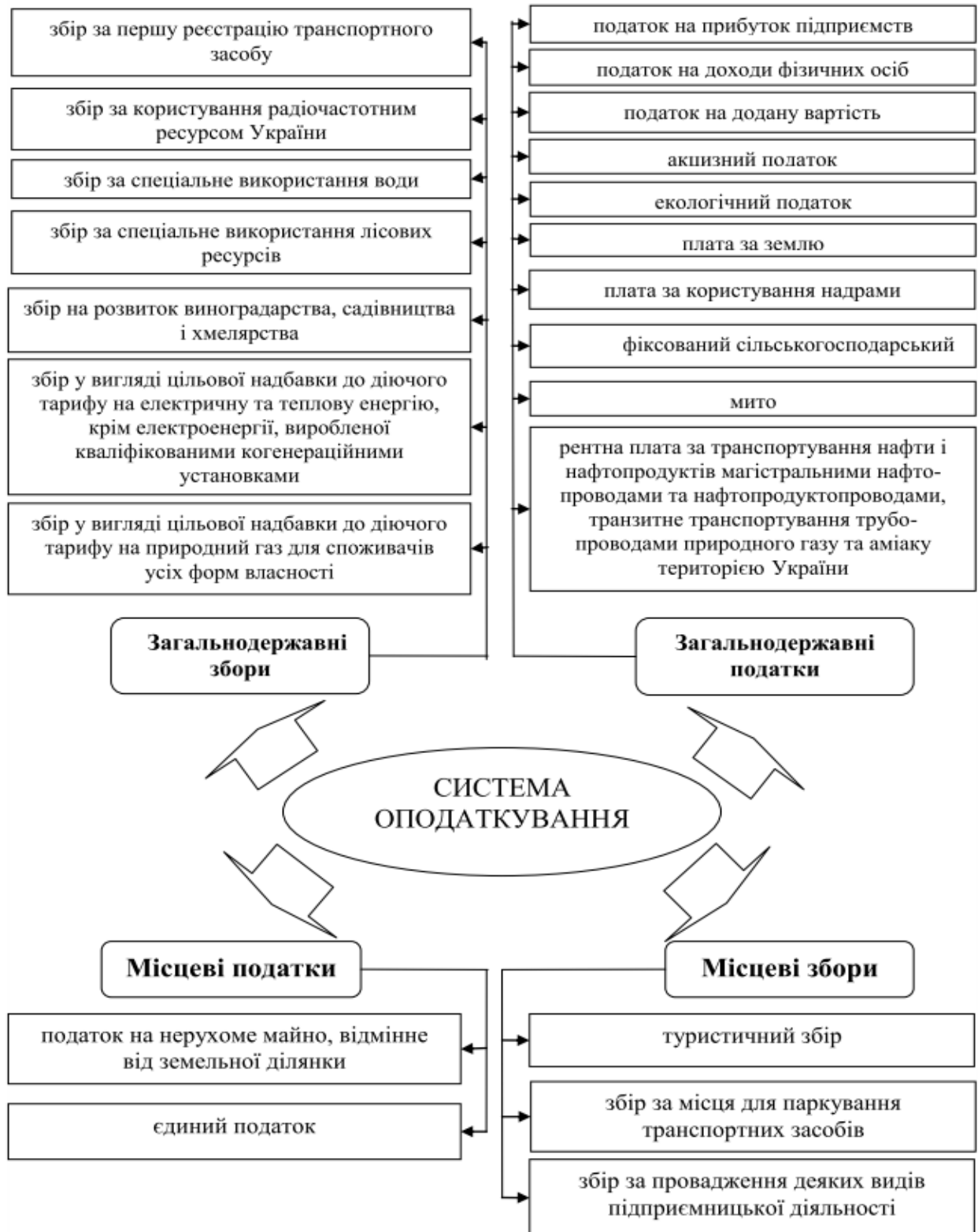

Рис. А. 1 Система оподаткування України у розрізі сплачуваних податків та зборів

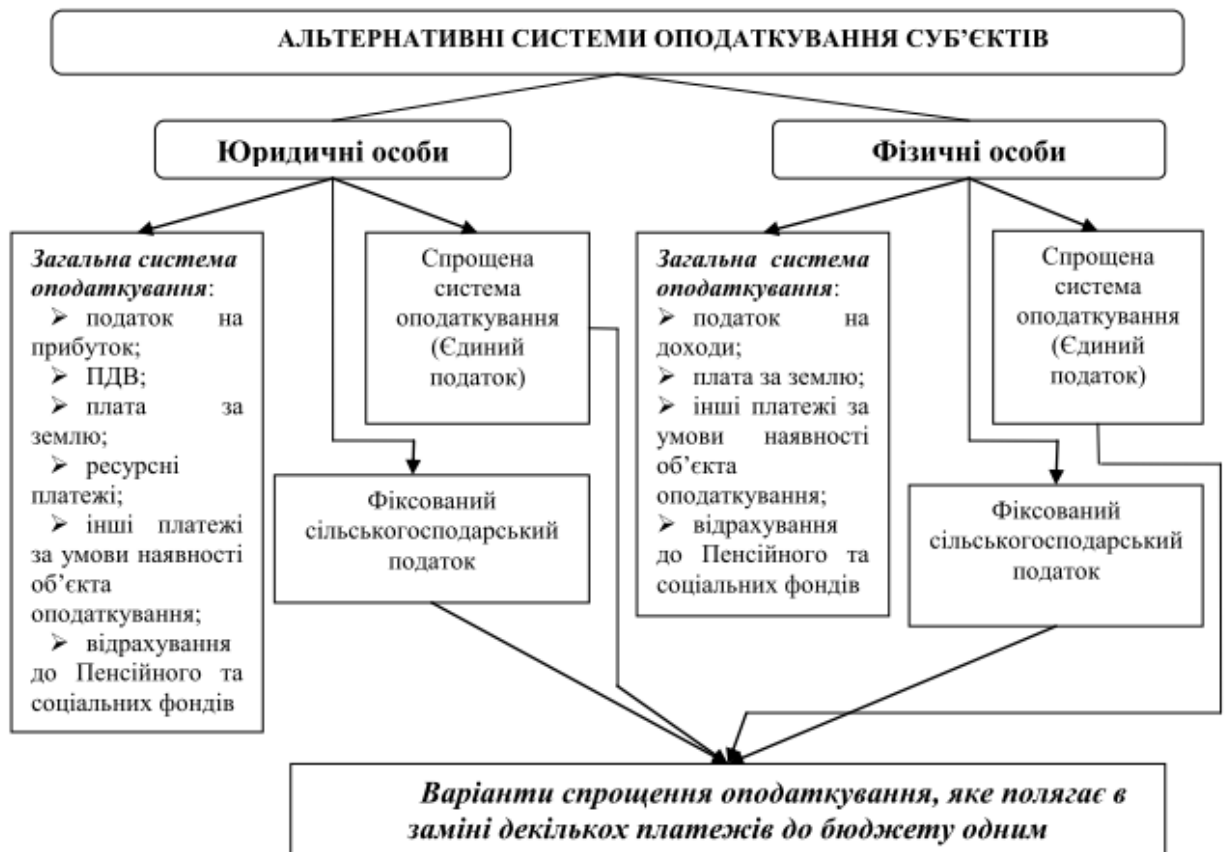

Рис. Б. 1 Альтернативні системи оподаткування у розрізі суб'єктів підприємницької діяльності

Додаток Б

Податкове навантаження та індикатор витрат уряду в країнах з корпоративною моделлю соціальної держави

Рік	Австрія		Італія		Німеччина		Франція	
	ІВУ, %*	ПН, %**	ІВУ, %	ПН, %	ІВУ, %	ПН, %	ІВУ, %	ПН, %
2002	51,94	45,00	45,86	41,90	45,10	37,50	51,69	45,70
2003	51,29	46,70	47,71	41,60	47,61	36,30	51,66	45,30
2004	50,67	45,30	47,12	41,00	47,95	41,20	52,87	44,90
2005	51,32	45,10	48,08	41,50	48,46	41,30	53,40	44,80
2006	53,76	44,50	47,53	40,70	47,07	39,70	53,26	44,90
2007	49,99	43,60	47,92	40,50	46,91	39,70	53,57	45,50
2008	49,14	43,00	48,45	42,00	45,35	40,00	52,98	45,70
2009	48,60	43,20	47,63	43,10	43,51	40,00	52,61	44,90
2010	49,34	44,20	48,60	42,90	44,08	40,20	53,28	44,80
2011	52,61	44,00	51,88	43,30	48,28	40,80	56,77	43,80
2012	52,81	43,70	50,39	42,80	47,86	39,30	56,57	44,20
2013	50,76	43,80	49,82	42,80	45,16	39,70	55,89	45,40
2014	51,70	44,70	50,58	44,30	44,69	38,90	56,65	46,70

* ІВУ – індикатор витрат уряду;

** ПН – рівень податкового навантаження (із соціальними внесками)

Додаток В

Таблиця. В. 1

Обмеження оптимізаційної моделі податкового навантаження в Україні

Види податків	Фактичний розподіл податкового навантаження між видами податків		Обмеження оптимізаційної моделі податкового навантаження (частка у ВВП офіційному,%)	
	млрд грн	%	Minimum limit	Maximum limit
Податок на нерухоме майно	0,00	0,00	0,00	4,20
Податки на власність	0,69	0,05	0,03	1,00
Плата за землю	12,58	0,89	0,62	1,24
Податок на процентні доходи фізичних осіб	0,00	0,00	0,24	1,00
Податок на доходи фізичних осіб	68,09	4,83	3,33	4,83
Збори за використання природних ресурсів	4,96	0,35	0,24	0,50
Мито	13,19	0,94	0,65	1,00
Екологічний податок	2,82	0,20	0,14	0,40
Акцизний податок	38,43	2,73	1,88	2,73
Податок на додану вартість	138,83	9,85	6,80	9,00
Податок на прибуток підприємств	55,79	3,96	2,50	2,50
Інші податки	25,20	1,79	1,23	1,79
ЄСВ	178,79	12,69	8,75	14,00
Усього податкові надходження (без ЄСВ)	360,57	-	-	-
Усього податкові надходження (з ЄСВ)	539,36	-	-	-
Усього у % до ВВП	-	38,28	26,41	44,19

Таблиця. В. 2

Виконання плану надходжень податків на власність до Зведеного бюджету України, %

Показник		Рік			
		2011	2012	2013	2014
Податки на власність, усього		87,82	107,1	133,72	139,92
Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів		87,82	107,1	122,49	243,07
Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів	юридичних осіб	89,6	85,07	119,75	77,8
	з громадян	87,34	118,87	128,17	253,08
Збір за першу реєстрацію транспортного засобу		-	-	143,37	137,66
Збір за першу реєстрацію колісних транспортних засобів	юридичних осіб	-	-	105,47	121,32
	Фізичних осіб	-	-	151,82	143,39
Збір за першу реєстрацію суден	юридичних осіб	-	-	246,1	118,24
	Фізичних осіб	-	-	121,72	75,16
Збір за першу реєстрацію літаків і вертольотів	юридичних осіб	-	-	157,36	134,77
	Фізичних осіб	-	-	151,58	372,38

Додаток Г

Таблиця. Г. 1

Рівень ц 2014 р. (факт) 38,28% ації ВВП через окремі види податкових платежів в бюджеті

Вид податків	2014 р. (факт) 38,28%	Змодельована структура при рівні централізації ВВП, %										
		38,28	40,0	40,5	41,0	41,5	42,0	42,5	43,0	43,5	44,0	
Податок на нерухоме майно	0,00	3,66	3,80	3,84	3,88	3,93	3,98	4,04	4,10	4,17	4,20	
Податки на власність	0,05	0,46	0,60	0,64	0,68	0,73	0,78	0,84	0,90	0,96	1,00	
Плата за землю	0,89	0,70	0,84	0,88	0,92	0,97	1,02	1,08	1,14	1,21	1,24	
Податок на процентні доходи	0,00	0,72	0,86	0,91	0,95	0,99	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Податок на доходи фізичних осіб	4,83	4,29	4,43	4,47	4,51	4,56	4,61	4,67	4,73	4,80	4,83	
Збори за використання природних ресурсів	0,35	0,24	0,39	0,43	0,47	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	
Мито	0,94	0,65	0,79	0,83	0,87	0,92	0,97	1,00	1,00	1,00	1,00	
Екологічний податок	0,20	0,14	0,28	0,32	0,36	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	
Акцизний податок	2,73	2,19	2,33	2,37	2,41	2,46	2,51	2,57	2,63	2,70	2,73	
ПДВ	9,85	8,05	8,19	8,23	8,27	8,32	8,37	8,43	8,49	8,56	8,81	
Податок на прибуток підприємств	3,96	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	
Інші податки	1,79	1,25	1,39	1,43	1,47	1,52	1,57	1,63	1,69	1,76	1,79	
ЄСВ	12,69	13,46	13,60	13,64	13,68	13,73	13,78	13,84	13,90	13,97	14,00	
Сума надходжень, млрд. грн	без ЄСВ	360,57	349,7	372,5	379,2	386,0	392,7	399,3	405,8	412,3	418,8	425,7
	з ЄСВ	539,36	539,3	564,4	571,8	579,3	586,8	594,3	601,8	609,3	616,8	624,3